

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ, ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΡΟΘΕΡΙΝΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΜΕ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΠΤΑ (7)**

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Ἠθικὰ Νικομάχεια, Β 6.4-8, 1106a26-b7

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιετῶ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς [...]. Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἔν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μῆτε πλεονάζει μῆτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἓν, οὐδὲ ταῦτὸν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἐξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσῳ γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἐξ μναῖ προστάξει· ἐστὶ γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὅμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

Παρατηρήσεις

A1.α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν:

- 1) Τα κριτήρια τμήσης ενός μεγέθους κατά τον Αριστοτέλη είναι η συνέχεια και η διαιετότητά του.
- 2) Το αντικειμενικό μέσο επιδέχεται διαφοροποίησης.
- 3) Το αντικειμενικό μέσο έχει ποσοτικό χαρακτήρα.
- 4) Το παράδειγμα του φαγητού του αθλητή ενισχύει την έννοια της υποκειμενικής μεσότητας
- 5) Ο Αριστοτέλης δεν συγγενεύει πνευματικά με τον Σωκράτη ως προς την προτροπή «γνώθι σαυτόν» για τον προσδιορισμό της ηθικής αρετής.
- 6) Η ηθική αρετή είναι αποτέλεσμα ελεύθερης επιλογής του ανθρώπου και σχετίζεται με το επιθυμητικό μέρος της ανθρώπινης ψυχής.

(Μονάδες 06)

A1.β Να εντοπίσετε στο κείμενο στοιχεία που αποδεικνύουν την ανάγκη του Αριστοτέλη να δημιουργήσει νέους επιστημονικούς όρους, κάτι που αποτελεί μια επίπονη και αγωνιώδη προσπάθεια εκ μέρους του φιλοσόφου να επικοινωνήσει στο ευρύ κοινό έννοιες που πρώτος αυτός συλλαμβάνει διανοητικά.

(Μονάδες 04)

(ΜΟΝΑΔΕΣ 10)

B.1 Να αναλύσετε διεξοδικά την έννοια που επιχειρεί να προσδιορίσει ο Αριστοτέλης στο συγκεκριμένο απόσπασμα και να αναφέρετε την δομική θέση της στην διατύπωση του ορισμού της ηθικής αρετής. Στην συνέχεια να εντοπίσετε τα ενισχυτικά παραδείγματα για την αποσαφήνιση των κριτηρίων που παρατίθενται, διαγράφοντας παράλληλα το επιστημονικό ήθος του Σταγειρίτη.

(ΜΟΝΑΔΕΣ 10)

B.2 Στο απόσπασμα από την *Ιλιάδα* του Ομήρου περιγράφονται οι τελευταίες φάσεις της αριστείας του Πατρόκλου και το «κύκνειο άσμα» του λίγο πριν την θείκη παρέμβαση του Απόλλωνα, με σκοπό να τον τιμωρήσει για την ύβρη του. Ο Πάτροκλος υπερέβη το μέτρο και επεχείρησε να καταλάβει το κάστρο της Τροίας παρόλο που δεν ήταν προορισμένος από την μοίρα γι' αυτό. Να συσχετίσετε την αριστοτελική προσέγγιση της μεσότητας με το σχήμα Ατη, Ύβρη, Νέμεση, Τίση που διακατείχε την αρχαία ελληνική σκέψη.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΡΑΨΩΔΙΑ Π ΣΤΙΧΟΙ 684- 709

Τότ' είπε του Αυτομέδοντος ο Πάτροκλος να σπρώξει
το αμάξι αυτού κατάποδα των Τρώων και Λυκίων·
ποια τύφλωσις! Αν φύλαγε τον λόγον του Αχιλλέως,
την μοίραν θα εξέφευγε την μαύρην του θανάτου.
Αλλά του Δί' αξίζει ο νους πλιότερο ή του ανθρώπου,
που εύκολα και άνδρ' ατρόμητον δειλιάζει και την νίκην
του αφαιρεί και άλλην φοράν τον σπρώχνει αυτός στην μάχην
όπως τότ' έβαλε φωτιά στα στήθη του Πατρόκλου.
Ποιον πρώτον και ποιον ύστερον εγύμνωσες στην μάχην,
Πάτροκλε, οπότεν οι θεοί σ' εκάλεσαν στον Άδην;
Έπεσε πρώτα ο Άδρηστος· ο Αυτόνοος κατόπιν,
ο Επίστωρ, ο Μελάνιππος, ο Πέριμος Μεγάδης,
ο Έχεκλος, ο Έλασος, ο Μούλιος και ο Πυλάρτης,
οι άλλοι εδειλοψύχησαν κι εφύγαν όλοι εμπρός του.

κι Θα 'παιρναν τότ' οι Αχαιοί την υψηλήν Τρωάδα,
τόσο τριγύρω εμάνιζεν η λόγχη του Πατρόκλου,
στον πύργον αν δεν έστεκεν ο Φοίβος, που, των Τρώων
υπέρμαχος, τον όλεθρον εκείνου εμελετούσε.
Και τρεις εσκάλωσε φορές ο Πάτροκλος στο τείχος
και τρεις τον εξετίναξεν ο Φοίβος με τα χέρια
τ' αθάνατα κτυπώντας του την φωτεινήν ασπίδα.
Αλλ' ότι ως δαίμων τέταρτην φοράν εχύθη ο ήρως,
φοβερήν του 'βαλε κραυγήν ο Απόλλων και του είπε:
«Πάτροκλε διογέννητε, δεν έχει ορίσ' η μοίρα
των αποτόλμων Τρώων συ την πόλιν να πορθήσεις,
ούδ' ο Αχιλλεύς, εις την ανδρεία περίσ' ανώτερός σου».

B3.α. Να εντοπίσετε στο κείμενο λέξεις που παρουσιάζουν ετυμολογική συγγένεια με τις ακόλουθες της νέας ελληνικής: κατάλοιπο, αλοιφή, ανείπωτος, δίλημμα, έμβλημα, σταυρός.

(μονάδες 6)

B3.β. απέχον: να γράψετε ένα παράγωγο στη νέα ελληνική με καθένα από τα παρακάτω διαφορετικά θέματα του ρηματικού τύπου:

σχ-:

οχ-:

-ούχος:

εχ- :

(μονάδες 4)

(ΜΟΝΑΔΕΣ 10)

B4. Για καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου να γράψετε τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη σύμφωνα με την διατύπωση της εισαγωγής του σχολικού εγχειριδίου.

- 1) Στο Α' βιβλίο των *Ηθικών Νικομαχείων* του, που οφείλουν το όνομά τους στον πατέρα ή στον γιο (Νικόμαχο) του Αριστοτέλη που πέθανε έφηβος, φιλόσοφος μίλησε διεξοδικά για τις ηθικές αρετές.
- 2) Στην πραγματικότητα, με την πραγματεία του αυτή ο Αριστοτέλης εντάχθηκε στη χορεία εκείνων των στοχαστών που από τα μέσα περίπου του 5ου αιώνα π.Χ. προσπάθησαν — με συζητήσεις και με γραπτές πραγματείες— να ορίσουν το περιεχόμενο και τους στόχους δύο “επιστημών” (τεχνῶν έλεγαν ακόμη εκείνοι) που άρχισαν να κάνουν, τότε για πρώτη φορά, την εμφάνισή τους: της ηθικής και της λογικής.
- 3) Ο Ηράκλειτος, ο μεγάλος Εφέσιος σοφός που έζησε γύρω στο 500 π.Χ., είχε πει ότι «ήθος ανθρώπων δαίμων».
- 4) Τα *Ηθικά Νικομάχεια* ανήκουν στην τρίτη περίοδο της φιλοσοφικής δραστηριότητας του Αριστοτέλη.
- 5) Όταν επέστρεψε ο Αριστοτέλης στην Αθήνα το 335 π.Χ., την Ακαδημία διηύθυνε ο Σπεύσιππος.

(ΜΟΝΑΔΕΣ 10)

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (Ισοκράτης, Κατὰ Λοχίτου, 19-21)

Ο «Κατὰ Λοχίτου» λόγος του Ισοκράτη, από τον οποίο έχουν σωθεί ορισμένα μόνο αποσπάσματα, εστιάζει στο ζήτημα της βίας στην κλασσική Αθήνα. Ο ομιλητής, ένας φτωχός Αθηναίος πολίτης, μηνύει τον Λοχίτη, ένα νεαρό πλούσιο αριστοκράτη συμπολίτη του, για πρόκληση σωματικής βλάβης. Στο απόσπασμα που ακολουθεί, ο κατηγορος αναφέρεται στον καθοριστικό ρόλο της ισονομίας στην εύρυθμη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Καὶ μηδεὶς ὑμῶν εἰς τοῦτ' ἀποβλέψας, ὅτι πένης εἰμὶ καὶ τοῦ πλήθους εἷς, ἀξιούτω τοῦ τιμήματος ἀφαιρεῖν. Οὐ γὰρ δίκαιον ἐλάττους ποιεῖσθαι τὰς τιμωρίας ὑπὲρ τῶν ἀδόξων ἢ τῶν διωνομασμένων, οὐδὲ χεῖρους ἡγεῖσθαι τοὺς πενομένους ἢ τοὺς πολλὰ κεκτημένους. Ὑμᾶς γὰρ ἂν αὐτοὺς ἀτιμάζοιτ' εἰ τοιαῦτα γινώσκοιτε περὶ τῶν πολλῶν. Ἔτι δὲ καὶ πάντων ἂν εἴη δεινότατον, εἰ δημοκρατουμένης τῆς πόλεως μὴ τῶν αὐτῶν ἅπαντες τυγχάνοιμεν, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀρχῶν μετέχειν ἀξιοῖμεν, τῶν δ' ἐν τοῖς νόμοις δικαίων ἀποστεροῖμεν ἡμᾶς αὐτούς, καὶ μαχόμενοι μὲν ἐθέλοισιν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῆς πολιτείας, ἐν δὲ τῇ ψήφῳ πλέον νέμοισιν τοῖς τὰς οὐσίας ἔχουσιν. Οὐκ, ἂν γέ μοι πεισθῆθ', οὕτω διακείσεσθε πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, οὐδὲ διδάξετε τοὺς νεωτέρους καταφρονεῖν τοῦ πλήθους τῶν πολιτῶν, οὐδὲ ἀλλοτρίους ἡγήσεσθ' εἶναι τοὺς τοιούτους τῶν ἀγόνων, ἀλλ' ὥς ὑπὲρ αὐτοῦ δικάζων, οὕτως ἕκαστος ὑμῶν οἴσει τὴν ψῆφον.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

τὸ τίμημα: ἡ χρηματικὴ ποινὴ, ἡ προτεινόμενη τιμωρία **ἀφαιρῶ:** μειώνω, ελαττώνω
διωνομασμένοι: οἱ επιφανεῖς **ἡ οὐσία:** ἡ περιουσία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική το απόσπασμα: «Καὶ μηδεὶς ὑμῶν ... τῆς τὰς οὐσίας ἔχουσιν.»

Μονάδες 20

Γ2. Ποιο αίτημα διατυπώνει ο ενάγων προς τους δικαστές και με ποια επιχειρήματα το υποστηρίζει;

Μονάδες 10

Γ3α. Στην 1η περίοδο του αποσπάσματος, να μεταφέρετε: (i) την αόριστη επιμεριστική αντωνυμία στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού, (ii) τα τριτόκλιτα ουσιαστικά στη δοτική ενικού και (iii) το τριτόκλιτο επίθετο στον συγκριτικό βαθμό, στην ίδια πτώση, γένος και αριθμό.

(μονάδες 4)

Γ3β. Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις λέξεις που σας δίνονται:

ἐλάττους: τον θετικό βαθμό του επίρρηματος

κεκτημένου: το γ' ενικό οριστικής παρατατικού

γιγνώσκοιτε: το απαρέμφατο παρακειμένου στην ίδια φωνή

ἀποθνήσκειν: το α' πληθυντικό ευκτικής μέλλοντα

νέμοιμεν: το β' πληθυντικό υποτακτικής αορίστου στην ίδια φωνή

τὴν ψῆφον: τη δοτική πληθυντικού

(μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ4α. εἷς, ἡγεῖσθαι, πάντων, δημοκρατουμένης, ἅπαντες, τῶν ἀρχῶν: να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις παραπάνω λέξεις.

(μονάδες 6)

Γ4β. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τη δευτερεύουσα πρόταση της 1ης περιόδου ως προς το είδος και τη συντακτική της λειτουργία.

(μονάδες 2)

Γ4γ. «Υμᾶς γὰρ ἂν αὐτοὺς ἀτιμάζοιτ' εἰ τοιαῦτα γινώσκοιτε περὶ τῶν πολλῶν»: να γράψετε την υπόθεση και την απόδοση του υποθετικού λόγου, να προσδιορίσετε το είδος του (μονάδα 1) και να κάνετε τις αναγκαίες μετατροπές, προκειμένου να δηλώνει το μη πραγματικό (μονάδα 1).

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμία άλλη σημείωση.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΙΤΖΙΚΑΚΗΣ (ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ)
ΜΑΡΙΑ ΜΠΙΤΣΙΚΑ (ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ)